

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ДІТЬМИ З СІМЕЙ ВПО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стаття присвячена дітям із сімей ВПО, які були змушені внаслідок бойових дій покинути свої домівки і знайти нове житло та влаштуватися на новому місці. Основна увага приділяється адаптації дітей ВПО до нових умов, та вирішенню проблем із якими вони стикаються; значенню соціальних служб в житті дітей ВПО.

Ключові слова: внутрішньо переміщена особа, соціальне середовище, соціальна адаптація.

The article is devoted to children from IDP families who were forced to leave their homes and find new housing and settle in a new place as a result of hostilities. The main attention is paid to the adaptation of IDP children to new conditions and solving the problems they face; the importance of social services in the lives of IDP children.

Key words: internally displaced person, social environment, social adaptation.

Постановка проблеми. Війна в Україні спричинила масове внутрішнє переміщення людей, мільйони яких змушені були залишити свої домівки та шукати прихисток в інших регіонах країни. Опинившись в таких умовах з'являється велика кількість проблем, які треба вирішувати: житло, гуманітарна та психологічна допомога. Особливо вразливою до цієї трагедії є діти, які переживають психологічні травми, втрату звичного середовища та розлуку з близькими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вчених займаються вирішенням проблем, пов'язаних з дітьми з сімей ВПО. Серед вітчизняних науковців можна навести таких як Бльок Н. В, Булеца С. В., Котляр О. І., Лазур Я. В., Піроцький Б. Ю. Тищенко Н. І.

Метою написання статті є дослідження роботи соціальних працівників з дітьми з сімей ВПО в умовах війни.

Виклад основного матеріалу. В моїй країні протягом 10 років іде війна. За цей час з'явилося дуже багато переселенців, а дехто вже вдруге став цією категорією громадян. Ці люди вимушені переїжджати з місця на місце в межах України та шукати більш безпечні місця. Опинившись у таких умовах виникла купа питань пов'язаних з житлом, їжею, гуманітарною, психологічною допомогою. Особливої уваги потребують діти, яким треба продовжувати навчання в нових умовах, пристосовуватися до незнайомого оточення. А це – велика психологічна травма. Соціальні служби з перших днів війни працюють, щоб допомогти таким людям. Зазначимо, яку ж підтримку можуть надати соціальні працівники дітям з родин ВПО:

- соціальна допомога (це і моральна підтримка, і консультативна допомога у вирішенні низки питань, а саме отримання соціальних виплат, надання медичної допомоги, допомога з тимчасовим проживанням-психологічна допомога (проведення різних бесід, тренінгів, консультативних зустрічей.);
- педагогічне виховання – бесіди з виховання підлітків, допомога з адаптацією в нових шкільних умовах, співпраця з батьками;
- допомога з захистом прав переселенців – співпраця з різними правовими органами;
- медична допомога – обстеження, консультативна, психологічна допомога, безкоштовна видача медичних препаратів;
- фінансова підтримка – грошова допомога в складних ситуаціях;
- допомога в економічних питаннях – консультативна допомога в самостійному існуванні;
- гуманітарна допомога – підтримка родин, які опинились в важких умовах продуктами харчування, засобами гігієни;
- допомога в питаннях роботи – консультативна допомога, співпраця з центром зайнятості.

Відзначимо, що згідно Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» внутрішньо переміщеними особами є «громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру» [1, с. 1]. У цьому законі визначається, яку допомогу від держави може отримати громадянин України.

Життя переселенців турбує багатьох людей, тому кожен з них пише своє трактування цього поняття. Але смисл один – це людина, якій потрібна допомога.

В Україні існує нормативна база, тому розробляються постійно Закони для покращення життя переселенців – ВПО. Зрозуміло, що це не значить ,що повністю вони на опікуванні держави, багато проблем розв’язують самостійно. Іноді, не можуть зібратися з думками і мобілізувати свої сили для подальшого життя, тому це велика проблема.

«Внутрішньо переміщені особи – це люди або групи людей, які були змушені залишити свої домівки або місця проживання для того, щоб уникнути наслідків озброєного конфлікту, ситуацій насильства, порушень прав людини або стихійних лих, чи техногенних катастроф, і які не перетнули визнаний на міжнародному рівні державний кордон країни. Біженці і внутрішньо переміщені особи змушені залишати свої місця проживання з однакових причин. Але біженці – це особи, які перетинають кордон, а внутрішньо переміщені особи залишаються на території своєї держави» – наголошують Н. Тищенко та Б. Піроцький [4, с. 125].

Значної уваги заслуговує аналітичний звіт громадської організації «Донбас SOS». Ці люди не тільки пишуть теорію і поняття про переселенців, а й роблять великі справи – допомагають переселенцям із перших днів війни. Це і гуманітарна допомога, і засоби гігієни, забезпечують переселенців тимчасовим житлом. У їх публікації «Захист прав внутрішньо переміщених осіб: аналіз та рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правової бази» автори доводять, хто такі люди (ВПО), описують їх права та обов'язки. «Внутрішньо переміщені особи (ВПО) в Україні – це люди, які були змушені покинути свої домівки через збройний конфлікт або інші небезпечні умови, але залишилися на території своєї країни» [2, с. 14] – зазначають автори. У випадку України, велика кількість сімей з ВПО з'явилася внаслідок російської агресії, зокрема анексії Криму у 2014 році та збройного конфлікту на Донбасі.

Діти ВПО потребують ще більшої уваги. Це і психологічна, медична допомога, допомога в адаптації на новому місці. З метою покращення життя дітей – переселенців у школах є соціальні педагоги, психологи, в своїй статті я пропоную для покращення стану дитини використовувати педагогічний супровід до складу якого входять різні фахівці.

Соціально-педагогічний супровід складається з педагога, який є класним керівником, психолог, соціальний педагог, корекційний педагог, можуть входити і його батьки. Хоча не в усіх випадках. Проводиться детальний аналіз кожної ситуації, в якій знаходиться дитина, шукають шляхи вирішення виниклих питань. Основною задачею супроводу є покращення стану дитини та умов, в яких вона опинилась в результаті військового конфлікту.

Сучасні вітчизняні науковці наголошують, що «в основу побудови технології соціального-педагогічного супроводу дітей із сімей вимушених переселенців покладається авторське розуміння його сутнісного змісту, яке сформульоване у такому визначенні: соціально-педагогічний супровід – це професійна діяльність, спрямована на створення умов для упередження розвитку негативних наслідків і різних соціально-педагогічних проблем особистості у складних життєвих обставинах та в середовищі її перебування, інтеріоризацію цінностей та узгодження соціальних очікувань суб'єктів соціальної взаємодії» [4, с. 18].

Висновок. Соціальна робота з дітьми з сімей ВПО – це складне та відповідальне завдання, яке потребує від фахівців високого рівня професійної компетенції, емпатії та навичок роботи в кризових ситуаціях. Її результатом має стати покращення життя дітей, які постраждали від війни, їхнє психосоціальне благополуччя та повноцінне інтегрування в суспільство.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» № 1706-VII від 20.10.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

2. Захист прав внутрішньо переміщених осіб: аналіз та рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правової бази. К., 2018. URL: https://www.vplyv.org.ua/wp-content/uploads/2018/06/Group-of-Influence_analyses.pdf
3. Соціально-педагогічний супровід дітей вимушених переселенців: посібник; за ред. Т.Ф. Алексеєнко. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 208 с
4. Тищенко Н.І., Піроцький Б.Ю. Внутрішньо переміщені особи в Україні як проблема сьогодення. *Молодий вчений*. 2014. № 10(13)(2). С. 124-126.

Науковий керівник доктор філософських наук, професор Костючков С.К.